

انسانی آزاد است که بتواند در پیشرفته ترین
نهادهای اجتماعی حداکثر توان های فردی خود
را متحقق نماید . در نتیجه آزادی تنها در پرتو
کوشش برای ایجاد مترقی ترین نهادهای
اجتماعی میتواند معنایی داشته باشد

عدالت اجتماعی در عصر حاضر در حذف کار بشر از تولیدات کارخانه ای ،
کشاورزی و ساختمان معنی می یابد و در چارچوب ساختارهای جدید اقتصادی که
تجزیه و ترکیب اطلاعات و دانش در راس آنها قرار دارد ، به حداکثر رساندن سطح
زندگی حداقل در جامعه ، ضامن عدالت اجتماعی میتواند قلمداد گردد . جامعه ای
عادلانه است که در آن انسان ها مجبور نباشند به کارهایی اشتغال ورزند که دیگر حتی
در شان حیوانات نیز نمیتواند باشد ، اما در عین حال توجه آحاد مردم ناپیستی به ارتقا ،
زندگی حداکثر در جامعه باشد ، بلکه بعوض ارتقا ، زندگی حداقل در جامعه و به
حداکثر ممکن رساندن آن در محدوده پیشرفته ترین تولید اجتماعی میتواند عدالت
اجتماعی در این عصر را تامین نماید .

در عصر حاضر که جهان شاهد حرکت های بزرگ تکنولوژیک و اجتماعی است آینده
نگری حائز اهمیت خاصی است ، چرا که " آینده " بسیار زودتر از اعصار باستانی به
حال تبدیل میشود . در واقع در زمینه سیاسی - اجتماعی نطفه جنبش های آینده را
میتوان در حرکت های اجتماعی پراکنده روشنفکران آینده نگر در نقاط مختلف گیتی
مشاهده کرد . از فعالین نهادهای سیاسی و فرهنگی تا دست اندرکاران ارتباطات جمعی
روشنفکران آینده نگر همگی در یک موضوع مهم اشتراک نظر دارند . جوهر دیدگاه
آینده نگر در این نکته خلاصه میشود که در بطن تاریخ بشریت شکافی حاصل شده
و با گذشت زمان این شکاف در حال تعمیق است . در نتیجه روشنفکران آینده نگر توجه
اصلی خود را نه به کشمکش های درون جامعه صنعتی گذشته ، بلکه در درجه اول به
کشمکش میان تمدن نوین فراصنعتی در حال شکل گیری و تمدن های کهن در حال زوال
معطوف میدارند . دیگر آنکه توسعه و تکامل دیدگاه های گوناگون آینده نگر ، همکاری و
مقابله آنها است که در تکامل و تعالی جنبش های اجتماعی آینده نقش تعیین کننده را
خواهد داشت .

بافروپاشی جامعه صنعتی ، جریانات اجتماعی ماقبل صنعتی نظیر بازگشت به مذاهب
کهن و صوفیگری از زاویه واپس گراییانه ای جامعه صنعتی را مورد حمله قرار داده اند .
بوژه با فروپاشی یکی از مهمترین جریانات فکری اجتماعی یک قرن اخیر یعنی مارکسیسم
، بسیاری از وارثین این سنت فکری نظیر میشل فوکو ، هر گونه خردگرایی رانیز مورد
حمله قرار داده اند . اگر کار برد خرد درباره طبیعت و جامعه سه قرن گذشته دست آوردهای
شگرف لیبرالیسم و سوسیالیسم را میسر ساخت ، چه بسا کاربرد خرد درباره طبیعت
و جامعه کنونی نیز بتواند بهترین راهگشای جنبش های اجتماعی آینده نگر تلقی گردد .

هم اکنون از کاربرد خرد درباره طبیعت و جامعه عصر ما نظریات فلسفی نوینی نظیر تئوری سیستم پدید آمده اند . آشکار است که جنبش های اجتماعی آینده نگر دارای اتحاد فلسفی و سیاسی نیستند و شاید یگانه عنصر اتحاد ، اذعان به شکاف در تمدن بشری و پذیرش این حقیقت است که تمدن های نوین فراصنعتی در حال شکل گیری هستند .

ماعدۀ ای از ایرانیان آینده نگر هستیم که معتقدیم جامعه ایران نیز از این حرکت عمومی برکنار نیست . بنظر ما واپس گرایی اکثریت نیروهای شرکت کننده در انقلاب ایران از حرکت جهانی کوشش برای احیاء مذاهب درمقابلۀ بافروپاشی جامعه صنعتی جدا نبوده و بلکه شاید بهترین بیان این حرکت واپس گرایی بوده است . به اعتقاد ما مقابلۀ فکری با واپس گرایی مذهبی رژیم و نیز مقابلۀ با واپس گرایی های مشابه در میان اکثریت نیروهای سیاسی مخالف رژیم تنها از طریق معرفی ، رشد و گسترش يك دیدگاه آینده نگر در میان روشنفکران سیاسی ایران میسر است .

* جامعه ایرانیان آینده نگر

مورخ 1996

<http://hello.to/ayandeh>

futurist@swipnet.se

بنیاد آینده نگری ایران

Iranian Futurist

2001-01-07